

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПСИХОЛОГІЯ СТАРІННЯ

Рівень вищої освіти	<u>II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень</u>
Освітньо-професійна програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія
Кафедра	Клінічної психології
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС
Форма контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Едуард Крайніков
Контактна інформація	psy_edw@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Метою освітнього компонента «Психологія старіння» є формування у здобувачів вищої освіти цілісного наукового уявлення про психологічні закономірності старіння та пізнього онтогенезу, особливості когнітивного, емоційного, особистісного і соціального функціонування людини в похилому та старечому віці, а також розвиток здатності застосовувати сучасні психологічні концепції старіння у професійній, дослідницькій і практичній діяльності.

Основними завданнями освітнього компонента є:

1. Ознайомлення здобувачів освіти з основними теоретичними підходами та сучасними концепціями психології старіння і життєвого шляху.
2. Аналіз вікових змін психічних процесів, особистості та соціальної поведінки в період пізньої дорослості.
3. Формування уявлень про психологічні ресурси, адаптаційні механізми та стратегії подолання вікових криз у старості.
4. Вивчення ролі соціального середовища, культури, соціальної підтримки в процесі старіння.
5. Розвиток навичок критичного аналізу наукових досліджень і практик у сфері психології старіння.
6. Формування професійної етики та толерантного ставлення до осіб похилого віку, запобігання ейджизму.
7. Опанування базових підходів до психологічного супроводу, консультування та підтримки людей похилого віку.
8. Сприяння усвідомленню старіння як нормативного етапу життєвого розвитку з потенціалом особистісного зростання та самореалізації.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Феномен старіння в історико-культурній перспективі. Старість у перспективі еволюційної психології. Ставлення до літніх членів громади в історико-культурній перспективі.

Тема 2. Старіння і старість у предметному колі психології. Основні дефініції. Періодизація старіння. Гомеостаз і гомеорез. Інволюція чи геронтогенез? Закони геронтогенезу.

Тема 3. Психологія старіння як складник геронтології. Передісторія та сучасність науки про старіння і старість. Спеціальні науки про старіння і старість.

Тема 4. Біологічне старіння як основа психічних змін. Біологічні теорії старіння. Біологічні методи дослідження старіння. Анатомо-фізіологічні зміни при старінні. Старіння та сенсорика. Феномен прогерії.

Тема 5. Клімактерій та сексуальне функціонування у пізньому віці. Еволюційний сенс клімактерію. Спмтоматика мено- та анропаузи. Патологічний клімактерій. Особливості сексуальної сфери літніх осіб.

Тема 6. Соціально-демографічні контексти вікових змін психіки. Літня людина у сучасному суспільстві. Суспільство, що старішає. Демографія старіння та старості. Соціологічні теорії старіння. Сучасна геронтополітика.

Тема 7. Психічне функціонування та старіння (3 год.). Вікові зміни уваги та пам'яті. Комунікативно-мовленеві здібності у пізньому віці. Інтелектуальна сфера та старіння. Зміни в особистості, що старішає.

Тема 8. Психопатологія пізнього віку. Патологічне старіння. Типологія деменцій. Депресивні розлади у пізньому віці. Проблема суїцидальності.

Тема 9. Феномен довголіття та підтримка психічного здоров'я у пізньому віці. Довголіття та безсмертя: поняттєві основи теми. Наукові розробки проблеми безсмертя. Чинники довголіття. Підтримання фізичного здоров'я у пізньому віці. Підтримання психічного здоров'я у літньому віці.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Формат навчання. Курс проводиться онлайн. Усі матеріали (презентації, посилання, інструкції до завдань) розміщуються на платформі Moodle.

Відвідування контактних практичних обов'язкове. На занятті обговорюються складні питання з розділів курсу, проводиться робота над типовими помилками та вирішення ситуаційних задач..

Самостійна робота. Здійснюється через опрацювання рекомендованої літератури і конспектування матеріалу тем, винесених на самостійний розгляд, які поглиблюють розуміння основних розділів курсу.

Дедлайни. Усі роботи здаються у визначені терміни. Прострочення без узгодженого продовження знижує оцінку на 20% від максимальної за завдання. За обґрунтованого звернення можливе індивідуальне подовження дедлайну.

Комунікація. Офіційні оголошення й інструкції публікуються на платформі Moodle.. Запитання через коментарі до завдань або електронну пошту (відповідь у робочий час).

Правила поведінки. Повага до колег, етична комунікація, активна участь у групових завданнях. Під час онлайн-занять бажано вмикати мікрофон/камеру, дотримуватись етикету.

Технічні вимоги. Стабільний інтернет, можливість перегляду презентацій/відео та завантаження файлів, доступ до платформи Moodle.

ОЦІНЮВАННЯ

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
---------------------------------------	-----------------	---------------------------------------

Практичні заняття	5	5*4=20
Індивідуальне завдання	5	5*2=10
Підсумкова оцінка самостійної роботи	10	10
Виконання умов академічної дисципліни	20	20
Залік	40	40
Всього		100

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання, побудований на дієвому підході до навчання. А саме:

1) методи, які забезпечують опанування навчального предмета (вербальні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні);

2) методи, які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти тощо);

3) методи контролю і самоконтролю (опитування, залік, індивідуальні завдання, питання для самоконтролю).

Організаційними формами наведених вище методів навчання є лекції, практичні заняття, індивідуальне завдання, залік.

Особливо зміцнюється творчо-пошукова самостійність здобувачів, застосовується проблемне та інтерактивне навчання з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу здобувач може комунікувати з викладачем онлайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, застосовуючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Підручники:

1. Крайніков Е.В. Геронтопсихологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2018. 232 с.
2. Craig, G. & Baucum, D. Human development. NJ: Prentice-Hall, 2002. 718 p.
3. Miller, S.A. Developmental research methods. Sage Publications, Inc., 2007. 416 p.
4. Stuart-Hamilton, I. The Psychology of Aging: An Introduction. Jessica Kingsley Pub, 2012. 464 p.

Навчальні посібники:

Терлецька Л.Г. Психологія зрілості: практикум. Навчальний посібник. Київ: Главник, 2006. 144 с.

Методичні роботи:

Крайніков Е., Прокопович Є. Геронтопсихологія: методичні рекомендації. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 84 с.